

Chodník ku minerálnemu prameňu

Kraj:	Žilinský
Okres:	Liptovský Mikuláš
Geomorfologická jednotka:	Liptovská kotlina (a Nízke Tatry)
Geologická jednotka:	vnútrokarpatský flyš (a jadrové pohorie)
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Liptovský Ján, ul. Starojánska, ZŠ a pešo 1,1 km k juhu po Starojánskej ul.
Východisko:	Liptovský Ján, pri lávke cez Štiavnicu na juhovýchodnom okraji obce neďaleko prameňa Teplica
Trasa:	Liptovský Ján, lávka cez Štiavnicu (prameň Teplica) - východným okrajom obce po západnom a potom severnom úpätí vrchu Kameničná - minerálny prameň Medokýš - proti toku Váhu severným úpätím Zápače - Liptovská Porúbka
Dĺžka, prevýšenie:	5,5 km, prevýšenie 250 m
Čas prechodu:	2 h
Počet zastávok:	6
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: prírodovedné, historické, geovedné

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: V závere je trasa krátko súbežná s červenou turistickou značkou.

Rok otvorenia: 1998; 2018 obnova

Aktuálny stav: Informačné panely sú dobrom stave.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Obecny úrad Liptovský Ján, Ul. Jána Kalinčiaka 39/3, 032 03 Liptovský Ján, tel. 044 / 5280 470

Poznámky: (1) Na niektorých zastávkach stoja informačné panely oboch generácií náučného chodníka (pôvodný aj novší). (2) Trasa chodníka v celej dĺžke presne kopíruje hranicu Nízkyh Tatier a Podtatranskej (Liptovskej) kotliny.

Upozornenie: V úrovni Liptovského Hrádku je trasa chodníka zle značená.

Využitelnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Odporúčame pridať návštevu Múzea baníctva a hutníctva Maša či vyhlíadku Skalka v Liptovskom Hrádku (info > Náučný chodník Zelené srdce Hrádku).

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Liptovský Ján. Obec na južnom okraji Liptovskej kotliny juhovýchodne od Liptovského Mikuláša vo vyústení nízkotatranskej Jánskej doliny na potoku Štiavnica nad jej ústím do Váhu. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1263, no už v roku 1200 sa písomne spomína modlitebňa na mieste dnešného opevneného ranogotického kostola sv. Jána Krstiteľa, pochádzajúceho z konca 12. storočia. Juhozápadne nad obcou v mieste bývalého hradiska na Hrádku (877 m n. m.) pod Poludnicou postavili v roku 1270 Bogomírovci drevený hrad, jediný nekráľovský hrad na Liptove, naposledy spomínaný v roku 1554. Boli zakladateľmi mnohých zemianskych rodov v niektorých liptovských dedinách. Obec je typickým príkladom kuriálnej dediny – až do 19. storočia bola rodovým sídlom zemianskej rodiny Svätójánskych (Szentiványi), vlastníacej bane v Bociach. Obyvateľstvo sa okrem baníctva zaoberalo ťažbou dreva, výrobou kincov a modrotlačie, bola tu píla, pálenica, pivovar a octáreň. Obec patrila k najväčším a najvýznamnejším vidieckym osadám Liptova. O jej svojráže svedčí mimoriadne množstvo zachovaných kaštieľov a kúrií zo 16. – 19. storočia (napr. kaštiele: Sentivániovský, Ňárovský, Za vodou, Hilbertovský, Nemešovsko-Barnovský, Pálovský, Tomášovský, Marcovský, Šándorovský, Kazimírovský; kúrie: Jonášovská, Gáborovská, Sentivániovská), pôvodne obkolesených rozľahlými sadiami a záhradami a kumulovanými v samostatnej časti obce. Mimo nej v ulicovej zástavbe bývalí poddaní si po zrušení poddanstva v druhej polovici 19. storočia začali odkupovať šľachtické objekty a v bývalých panských záhradách budovať nové domy ľudovej architektúry. Historická časť obce, zaberajúca mnohé národné kultúrne pamiatky, bola pre svoje urbanisticko-historické hodnoty v roku 1991 vyhlásená za **pamiatkovú zónu**. Druhou jedinečnosťou obce je hojný výskyt termálnych prameňov, známych liečivými účinkami pri reume a kožných chorobách už v 14. storočí. V roku 1927 v juhovýchodnej časti územia vznikol úpravou areálu kúrie č. 97 Dr. Jozefom Svätójánskym (1884 – 1941) kúpeľný areál Svätójánske Teplice, ktorý bol základom dodnes sa rozvíjajúcej významnej rekreačnej funkcie obce. K osobnostiam obce patrí šľachtic Jozef Svätójánsky (1817 – 1905),

zakladateľ osady a klimatických kúpeľov na Štrbskom plese a iniciátor turistiky vo Vysokých Tatrách a Nízkych Tatrách, narodili sa tu dvaja z troch Jánov Čajakovcov - troch generácií slovenských spisovateľov - a jazykovedec a univerzitný profesor Dr. Ján Stanislav (1904 - 1977).

Prírodný kráter Kaďa. Prírodný minerálny termálny prameň pri južnom okraji intravilánu Liptovského Jána na začiatku Liptovskej doliny v kráteri vo vrchole travertínovej kopy so silno mineralizovanou termálnou vodou s teplotou 20 °C s dokázateľnými liečivými účinkami pri reumatických a kožných chorobách a ochoreniach ženských orgánov a pohybového ústrojenstva. V jeho blízkosti je viacero podobných prameňov zachytených v upravenom bazéniku (jazierku) s max. hĺbkou 1,5 m a teplotou vody 16 - 23 °C pre celoročne voľne prístupné kúpanie. Neďaleko sa nachádza ďalší z početných lokálnych výverov minerálnej termálnej vody - **prameň Teplica**, upravený ako studnička pitnej minerálnej vody. Výskyt prameňov a ich vlastnosti súvisia s geologickou stavbou na tektonickom kontakte Nízkych Tatier a Liptovskej kotliny.

Jánska dolina > Náučný chodník Brána do Jánskej doliny

Liptovská Porúbka. Obec na styku Liptovskej kotliny a Nízkych Tatier od juhovýchodu priliehajúca k priemyselnej časti Liptovského Hrádku na ľavom brehu Váhu, tiahnuca sa dolinou jeho prítoku Porubského potoka. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1377. Bola poddanskou obcou zemepánov rodu Szentiványi z Liptovského Jána. Obyvatelia sa živili najmä pltníctvom a chovom oviec, ale aj rozvozom soli, ťažbou dreva, prácou v skladoch a ťažbou železnej rudy v Bockej doline, boli tu dva mlyny a píla. V roku 1840 bol cez Váh vybudovaný most z Liptovského Hrádku, od roku 1871 okrajom obce premávajú vlaky po významnej železničnej trati (stanica je v blízkom Liptovskom Hrádku), jej chotárom prechádzala v 20. storočí úzkokoľajná železnička z Liptovského Hrádku na Čierny Váh a do Liptovskej Tepličky (viac > Náučný chodník Okolím Liptovskej Tepličky v hesle Považská lesná železnica). V 30. rokoch 20. storočia tu bola založená továreň na výrobu trvanlivého pečiva a vanilínového a škorícového cukru (Tatranka), ktorá ľahkým a dietetickým pečivom (oblátky, keksy, sucháre) zásobovala všetky nemocnice a sanatóriá na Slovensku. Na jej základoch sa vyvinul dosiaľ tu fungujúci podnik Pečivárne Liptovský Hrádok. V rokoch 1971 - 1991 bola obec súčasťou (mestskou časťou) Liptovského Hrádku. Pamiatkou a dominantou obce je evanjelický a. v. kostol, jednoloďová neorománska stavba z roku 1918 architekta Milana Michala Harminca.

Liptovský Hrádok, Liptovský hrádok, Skalka > Náučný chodník Zelené srdce Hrádku

Liptovská kotlina. Jeden z troch geomorfologických podcelkov **Podtatranskej kotliny**, vyhraničený zhruba medzi Ružomberkom, Važcom, Štrbským sedlom, Pribylinou a Kvačanmi; so zvyšnými jej dvoma časťami susedí na východe - s Popradskou kotlinou - a severovýchode - Tatranským podhorím. Ďalej susedí s Veľkou Fatrou, Nízkymi Tatrami, Kozími chrbtami, Západnými Tatrami a Chočskými vrchmi. Predstavuje mohutnú tektonickú depresiu ležiacu vo výškach zhruba 470 - 900 m n. m. Je vyplnená kvartérnymi terasovými a nivnými sedimentmi riek a potokov (hliny, štrkopiesky) a pod tatranským úpäťm i glacifluviálnymi terasovanými kuželmi (štrky, štrkopiesky), čiastočne prikrývajúcimi podložné paleogénne horniny (flyš: pieskovce a ílovce). Tieto lokálne i s drobnými mezozoickými ostrovmi (Hrubý grúň) výraznejšie vystupujú nad zvlnený reliéf s dlhými plochými chrbtami až plošinami a majú charakter až vrchoviny. V oblasti niektorých zlomov sa vyskytujú travertíny (Lúčky, Bešeňová, Liptovské Sliache).

Názvy informačných panelov

1. Liptovský Ján
2. Horný Liptov na konci doby ľadovej

3. Ako vznikol minerálny prameň
4. Čo je to biodiverzita
5. Kto sa stará o okolité lesy
6. Pltníctvo Horného Liptova

